

Monika Budinaitė

Selfų slėnis

Romanas

LIETUVOS
RAŠYTOJŲ
SĄJUNGOS
LEIDYKLA

Šį leidinį draudžiama atgaminti bet kokia forma ar būdu, viešai skelbti, taip pat padaryti viešai prieinamą kompiuterių tinklais (internete), išleisti ir versti, platinti jo originalą ar kopijas: parduoti, nuomoti, teikti panaudai ar kitaip perduoti nuosavybėn.

Draudžiama šį kūrinį, esantį bibliotekose, mokymo įstaigose, muziejuose arba archyvuose, mokslinių tyrimų ar asmeninių studijų tikslais atgaminti, viešai skelbti ar padaryti visiems prieinamą kompiuterių tinklais tam skirtuose terminaluose tų įstaigų patalpose.

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama
Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos
Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

ISBN 978-609-480-016-0

© Monika Budinaitė, 2018

© Zigmantas Butautis, dizainas, 2018

© Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, 2018

*Skiriu savo vaikams –
Ūlai ir Motiejai*

*Jei bandysite bėgti, žvėris jus sumedžios.
Jei sugebėsite išsėdėti ramiai, nepajudindami
nė raumens, žvėris gali jūsų ir nepastebėti.
Taigi galite pasislėpti bandoje, ramūs, žinodami,
kad auka taps kas nors kitas.*

Rubeno Östlundo filmas „Kvadratas“

#žmonės

Pieštuku Erika pabraukia: „Viskas netruko prabėgti, bet tęsis, tik kitaip. Ji netrins prisiminimų, bet ir neleis jiems visko užgožti“ ir užverčia knygą. Galvoja, kiek dar mėnesių prabėgs, kol nebegyvens jų įsitvėrusi. Dar nėra tikra, kad jie ją lanko, veikiausiai gyvena su jais. Ji išjungia naktinę lempą ir atsigula ant pilvo. Gilus kvėpavimas ramina, bet žino, kad dar ilgai neužmigs. Pastaruoju metu įsitraukė į miego ir ne miego žaidimą: snusteli ir tikrina, kiek valandų. Paskui skaičiuoja, kiek laiko liko miegoti. Kai žaidimas

persirita po vidurnakčio, snustelėjimas trumpėja, vis dažniau žiūri į valandas ir nervinasi, kad užmigti nebepavyks.

Įkvepia, iškvepia – vienas. Įkvepia, iškvepia – du. Skaitė apie tai knygoje. Nepamena kokioje, bet budistų vienuolės plikė skaičiuojant šviesdavo kaip mėnulis. Nežino, ar dzadzenas tebuvo romano paistalai, ar iš tikrųjų kas nors tikra, bet skaičiavimas ramindavo. Keturi... Įkvepia, iškvepia – penki.

Suskamba jos telefonas.

Skambučiai sutrauko galvojimus ir lieka tik skambėjimas. Sutrikdo veiksmus, paskui sugrįžti prireikia laiko. Nelygu kas skambina, kartais sutrikdo nesugražinamai. Tamsoje telefono vibravimas toks stiprus, kad atrodo, nuvers stiklinę. Abi laikrodžio rodyklės ant sienos sustojusios ties dvylika. Paprastai jai niekas neskambina vidurnakčiais, galima sakyti, neskambina ir dieną. Vos keli darbo reikalai arba nuolat kuom nors susirūpinusi mama. Vidurnakčio skambučiai nebūna nereikalingi. Galbūt kažkam prireikė pagalbos ar dar blogiau. Atsilieps ir nebebus svarbu – privalės ką nors daryti.

Ji žvilgteli į ekraną ir nuščiūva.

Vienintelis Ridas skambindavo naktimis, bet nuo tų dienų prabėgo aštuoni mėnesiai. Tyčia neskaičiuoja, žinojimas persekioja savaimė. Jis paūmėja, kai aplanko sapnai. Kad ir ką jie ten veiktų, pabudusi tiksliai žino, kiek prabėgo laiko. Tada kurį laiką apsėda išsigalvojimai: ji neįstengia liautis jo ieškojusi, akimis nulydi sportinius automobilius

ir spokso į Ridą primenančius praeivius. Jie atsigrežia ir šypsosi. Visa tai braunasi pro jos raineles ir cementuoja prisiminimus.

Tas dienas Erika svarsto beprasmiškus dalykus. Ar ir jis galvoja? Ar mato ją žvelgdamas į praeivius? Vos tik baigiasi neigimo, pykčio, depresijos ir susitaikymo fazės, sapnai sugrižta. Ji ir vėl juose jo laukia, jie ir vėl kur nors bėga, jis ir vėl jai kepa grybų kepures arba vedasi per sniegą.

Erika spokso į penkias jo vardo raides, dabar jos – kaip neįkandamas paveikslas. Nors šią akimirką įsivaizdavo daugybę kartų – paspaudžia išjungimo mygtuką ir toliau sau gyvena. Bet veltui, telefonas skamba ir ji nė negalvoja jo išjungti.

– Klausau, – kimiai atsiliepia.

Jo laikas buvo naktys. Naktimis kitaip skambėdavo jo balsas. Klausdavo, ar ji nemiega, o paskui ko nors prašydavo.

– Nemiegi?

Mintyse niekada nesutikdavo su juo pasimatyti. Net jei stovėdavo jos namuose, prašydavo išeiti. Išeik, sakydavo ir nusigreždavo, kad nematytu.

– Atvažiuok... – ir prideda vos girdimą „prašau“.

Kurį laiką patyli ir, jai nespėjus atsakyti, padeda ragelį.

Erika negali patikėti. Po visko, kas nutiko, jis *tai* pasako ir padeda ragelį. Nepaklausęs, kaip ji viską ištvėrė. Ar gali, ar nori, pagaliau – ar ji dar gyvena. Jai išpūra gerk-

lė, norėtų šaukti, bet tik maigo telefoną. Pokalbis truko aštuonias sekundes. Panašiai truktų išlipti iš lovos ir nusivilkti naktinius. Apsimauti džinsais. Spėtų paskambinti kaimynei ir paprašyti, kad pabūtų su Matu, kol ji sugrįš.

Staiga aštuoni mėnesiai susitraukia į sekundes, į niekingas aštuonias akimirkas. Ji sėdi tamsoje ir dairosi po kambarį. Ne, pamano, ji nevažiuos, ir nuvirsta į patalus.

Paskui lipa iš lovos.

#

Tuo metu, kai susipažino su Ridu, Erikai meilė nebuvo reikalinga. Santykių marginalijos, kurios vėliau ar anksčiau nuvedavo į lovą ir į pabaigą, jos nei žavėjo, nei domino. Veikiau gąsdino. Jai, išsiskyrusiai ir penkerius metus vienai auginančiai sūnų, tiesiog netrūko mylėti. Įsisukusi į darbus jautėsi laiminga, o infantilus individas, tikintis jausmais, jau seniai buvo numarintas. Galima sakyti, tuo metu ji buvo įsimylėjimo cinikė, bičiulių galvos skausmas, – vos tik kas imdavo dalytis meilės nutikimais, ji tuoj patardavo viską baigti.

Ją erzino aplinkinių užuojauta ir noras ką nors pakeisti. Į bandymus supiršti atsakydavo rūščiu veidu ir lediniu *ne*. Džiaugėsi gyvenimu pilkoje rutinoje be sukrėtimų ir nieko nelaukė. Po audringų skyrybų tai buvo kaip pelnytotos atostogos. Dėl šios priežasties ir buvo ne laikas susi-

tikti – dėl apėmusio abejingumo buvo praradusi budrumą jo neišsimylėti.

Nesitikėjo, kad tą kartą už stiklo stovėjo figūra, kuri leis visa tai patirti iš naujo. Būti su Ridu buvo labiau *neįmanoma* nei *galbūt*. Tą patį tikriausiai paskui galvojo ir kolegos, kurie, išties neregždami jokių užnugario planų, Erikai padovanojo trijų dienų fotografavimo kursų. Ne šiaip kursus – rengiamus žymiausio šalies fotografo. Ji nenustebo, kodėl būtent jai, su fotografija neturinčiai nieko bendro – jau buvo pastebėjusi jų nerimą dėl jos vangumo, todėl priėmė dovaną ir neklausinėjo.

Ji pamačiusi, išskyrus natūralų smalsumą, kuris apima sutikus įžymybę, daugiau nieko nepajuto. Įsitaisė tolimiausiame auditorijos kampe ir apsimetė, kad nesinervina. O iš tikrųjų galvojo, kad tik švaisto laiką ir kad paskaitos – nevykusi dovana.

Visi sėdėjo susigrūdę, buvo apsėdę stalą ir grindis. Ty-lėjo. Ji pabandė pakalbinti kaimynę, bet pamačiusi sutrikusį žvilgsnį nutilo. Atrodė, kad nepažįstamumas buvo virtęs neįgalumu – šypsosi kaip nebyliai ir kiša nosis į telefonus. Nykščiais bėga nuo juos ištikusios vienatvės ir ten ieško bendruomenės. Tos kelios *nieko* akimirkos taptų jų asmenine katastrofa. Paskui atsirastų nemiga, migrena, tada depresija. Ir viskas dėl to, kad nieko naudingo nepadarė.

Iš baimės išsiskirti Erika irgi griebėsi telefono, užteko, kad neturėjo fotoaparato. Ant stalų gulėjo *Canon* arba *Nikon*. Nesumodama, ką daugiau galėtų nuveikti, ji pa-

bandė surasti tokių pasirinkimų sąlygas. Galbūt moterims labiau patiko *Canon*. Arba gal tai priklausė nuo plaštakų dydžio ar pirštų ilgio, bet apžiūrėjusi šeiminingus ženklų nerado.

Netrukus šalia sėdintis vaikiną išsitraukė *Pentax*. Atrodė, kad buvo rimtai nusiteikęs, krepšyje pastebėjo trikojį ir kelis objektyvus. Jis įjungė kompiuterį ir netrukus ekranas virto pornografijos paroda. Prezervatyvais apmauti pirštai ir iš moteriškų kelnaičių besiveržianti varpa blaškėsi kažkur tarp beprotybės ir genialumo. Erika negalėjo atplėšti akių.

Regis, erotika sukėlė inertišką krapštymosi bangą. Greitai visi jau buvo įjungę kompiuterius ir išsitraukę segtuvus. Ji klaidžiojo po rūke kyšančias viršūnes, šaltus urbanistinius miškus, o modelių išraiškos buvo vaiduokliškos. Atrodė, kad jau visi prislėgti melancholijos arba kamuojami depresijos.

Nuojauta kuždėjo, kad dovana virsta į kažką labai rimto. Susirinkę buvo profesionalai, siekiantys ne išmokti, o į gyvenimo aprašymus įsirašyti Rido pavardę. Atsignybti truputį jo sėkmės ir galbūt net surengti parodą savo depresyviems prezervatyvams. Besimokantis snobas geriau už snobą, pagalvojo ir nusprendė, kad jei jau atėjo, pasiims ką nors naudingo. Pabandė prisiminti, kada paskutinį kartą fotografavo, ir žvilgtelėjo į savo asmenukes. Jos žanras bus buitinis, o rozetės fone – būtinai, vermėjeriškos detalės.

Ridui prabilus nustebo, kad nebuvo pastebėjusi jo raukšlių. Apskaičiavo, kiek metų yra jaunesnė. Tai priminė sūnų – metai jam buvo svarbūs. Jam šešeri, sakydavo. Arba: jo sesei tik vienas metas. Tai kažkodėl buvo svarbiau nei vardas ar kiti tapatybės ženklai.

Prisistatęs, lyg būtų niekam nežinomas žmogelis, Ridas prisėdo ant stalo ir ant krūtinės sunėrė rankas. Nutilo, svarstydamas, ką toliau pasakyti. Veide Erika pastebėjo kažką žemiško, to buvo nemačiusi spaudoje. Fotografas, rašytojas, keliautojas, turtuolis, asketas žurnaluose buvo nežemiškas. Jo charizmai nebuvo ribų, net tylėdamas ir spoksodamas į auditoriją atrodė žavingai. Vien dėl jo buvo verta ateiti, pagalvojo, o kolegoms rytoj nuneš šokolado.

Jis ištarė dar kelias bereikšmes frazes, – kaip malonu juos čia matyti, – ir suplojęs delnais paskelbė paskaitos pradžia. Ji ir vėl prisiminė sūnų, Matas irgi ploja delnais, mėgsta prieš ką nors pradėdamas suploti. Erika pralinks mėjo, žinojo, kad, šiaip ar taip, dabar plautų indus. Pastarosiomis dienomis jos gyvenime buvo daug visokio plovimo. Indai, grindys, Mato žaislai, neseniai prireikė išvalyti langus ir balkoną. Kolegos buvo teisūs – jos gyvenimas buvo susitraukęs iki kelių kvadratinių metrų darbe ir keleto dešimčių namie. Tie metrai jai ir kėlė nerimą. Vos tik kalba pasisukdavo apie teatrą, kiną ar naują alaus barą, ji nebeturėdavo ką pasakyti. Nutildavo ir sprukdavo į šalį. Nesiskundė, bet tais tyliais plovimo vakarais ją kartais aplankydavo slogučiai.

Paskaita prasidėjo nuo motyvacinės įžangos. Ridas papasakos, kodėl fotografuoja, o paskui leis pasipasakoti kitiems. Jis neabejojo, kad tarp susirinkusiųjų yra nuostabių, didelę patirtį turinčių fotografų ir jam vertėtų apie tai žinoti. Žinoma, Erika linktelėjo, geriausias konkurentų išuostinėjimas – apsišaukti jų mokytoju. Po šių žodžių kilo bruzdesys. Auditorijos palengvėjimo atodūsyje buvo tai, ko neturėjo ji: *canonai*, *nikonai* ir diplomais nukabinėtos sienos.

– Bet prieš tai... – jis tarė nusigręžęs į langą. – Kieno ten automobilis?

Automobilis buvo jos. Nesuprato, kuo jis galėjo užkliūti.

– Mano, – tarė ir atsistojo kaip mokykloje.

– O jūs esate?

– Žmogus, – tarė. Ridas nusijuokė, iš paskos nusijuokė visi kiti. – Aš Erika, – susigėdo.

– Negaliu patikėti, kad įmanoma, – tarė tebesijuokdamas. – Jūs, Erika, pažeidėte tris eismo taisykles. Užstatėte automobiliu perėją, pastatėte ant šaligatvio ir užblokavote įvažiavimą į kiemą.

Erika pabandė juoktis, bet *tai* nuskambėjo kaip cyptelėjimas.

– Patraukite, palauksime, – Ridas tarė pernelyg džiaugsmingai.

Ją suerzino jo optimizmas. Besileisdama liftu galvojo, kad geriausia būtų negrįžti. Kolegoms pameluos, kad

viskas praėjo puikiai, o Rido daugiau nebesutiks. Bet jis stovėjo prie lango ir sunėręs rankas tebežiūrėjo tiesiai į veidą. Už stiklo atrodė toks, kokį buvo pratusi matyti – be balso, tik paveikslėlį ekrane ar popieriuje. Tas stiklas jai ir suteikė drąsos pamoti. Jis nusišypsojo ir pamojo atgal.

Tada ir nusprendė, kad dar šį vakarą jai paskambins.

Nuo tos dienos jis visuomet ją užklupdavo netikėtai. Atrodė, kad nenuoseklumas buvo jo dalis. Skambučiais suardė rutiną, ištraukė tą paslėptą, mylėti bijančią būtybę ir vedėsi po Eriakai nepažįstamus tyrus. Kuo toliau jiėjo, tuo aiškiau suvokė, kad juose nieko gyvo neras. Bet tai tik dar stipriau masino į jį laikytis – galbūt perprasti ir pakeisti. Viskas virto prieštarų žaidimu: kuo brutaliau jis pasielgdavo, tuo tvirčiau Erika į jį įsikibdavo.